

ZAYENDA CIVAKÎ

28 Nîsan 2018

RÎZOM

Wek avahiya zencefilê. Ya ku ji bin axê bi xwe ji xwe diçoxe. Her perçeyê reh di heman demê de dibe rehekî navendî û ew jî diçoxîne. Heta ku perçek wê biqete jî, di rîtmê xwe de berdewam dike. Ev metafora ji Deleuze û Guattariyê tê – rîzom – bingehê modêla xebatê ya birbuçukê ye û zemînê civîna zayenda civakî jî pêk tîne.

"Em bi tevahîya zanîne bawer dikin. Piştî 1980an her zanîn di nav dîsîplînê xwe de hatiye xistin, ev şaş e. Huner, aborî, ekolojî, sosyolojî, felsefe – divê li niqteyên ji hev derbas bûnê werin axaftin."

Zayenda civakî, ji mijarên herî diyarker ên vê nêrîna giştî ye. Ne tenê têkiliya jin-mêr e. Bi tevahîya enerjî, hêz, têkiliyên belavbûyî re têkildar e. Ekolojî, aborî, zayenda civakî nayên cuda kirin – di dilê metabolîzmaya civakî-aborî de ne. Çawa mirov û civak bi jîngeha xwe re têkildar dibin, çawa rêxistin dibin, enerjî çawa tê girtin, hilberandin û derketin – ev mijara zayenda civakî ye jî. Piştî 1980an her zanîn di nav dîsîplînê xwe de hatiye xistin – huner, aborî, ekolojî, sosyolojî, felsefe di qutiyên cuda de hatine danîn. Ev civîn, ji bo şikandina van qutiyên e.

Ev civîn, li şûna formata panela akademîk, çirokên kesane, tecrubeyên û ramanên parvekirinê pêşî digire – civînek girtî û samîmî ye. Zanyarê siyasetê, aborînas, derhênerê hunerê, çalakvan, hunermend, sînemavan li heman maseyê – bê-dîsîplînî, ne kêmasî, hîlbijartineke bi zanîn e.

DEMÊN TÊKÇÛNÊ

Yek ku di sala 1968an de li Enqereyê xwendekar bû, di darbeya 12ê Adarê de 2.5 sal hapis kir, paşê di nav çepa deh salan de wek wergêr û edîtor xebitî, behsa têkçûnîya tecrubeya li çepê wek jin dike. Keşfkirina teoriya femînîst, lê rûniştina her tiştê di mêjû de ye.

"Min teoriya femînîst keşf kir. Dema min teoriya femînîst keşf kir, ez rehet bûm. Yanî di mêjûya min de her tişt rûnişt cihê xwe. Ev tişt çima qewimîn?"

Di 12ê Adarê û 12ê Îlonê de li hember me dewletek "diyar," desthilatdariyek siyasî diyar hebû. Îro rewşek pir nediyartir heye – em di pêvajoya avakirina totalîtarîzmê de ne. Polarîzasyon, dijminîya cîran-bira: analîza Hannah Arendt ya totalîtarîzmê îro ji her demê zêdetir tê pejirandin. Tirsa ji tiştên neyên zanîn, ev desthilatdariya ku bi awayek pir jîr hatî saz kirin – rewşeke nû heye û mêjûyên me nikarin bersivê li gor vê rewşa nû çêkin. Wek wergêr û edîtor di nav çepa deh salan de xebitîn, çapkirina pirtûkan – ev karên girîng bûn lê tecrubeya wek jin di nav çepê de cuda bû. Mijara jin tim diket "paşê." Mastera Lêkolînên Jin a Londrayê, gavekê bû ku ev şikestin kûr kir – dema çarçoveya akademîk bi tecrubeya jiyî re hat gel hev, xebatên wek pirtûka "Hez kirin Cîhanê Îro jî ev e" derketin.

"Ji ber ku ez bi nedîtina rewşê re têkildar im, ez vê dibêjim. Li Tirkiyê rewşeke gelek nû heye û mêjûyên me nikarin bersivê li gor vê rewşa nû çêkin."

Lê demên têkçûnê, ji bo pirsîna xwe ya tevgeran kêrhatî ne. Di sala 1983an de tevgera jin tam di demek wisa ya têkçûnê de dest pê kiriye – gelek dînamîk hatin gel hev, jin hev dîtin. Keşf û naskirineke nû: girtina demekê, dikare avêtina demek din be. Dîrok bi van deman tijî ye – tiştên din her dem mumkîn bûne. Hilanîna hêvî, bîranîna girîngiya qada gel: demekê em xwediyê rojevê bûn, tevî ku zêdebûna jimara me tunebû em hema hema sazkerê rojevê bûn. Qeyrana iqlîmê û şer – van her du dînamîkên gerdûnî mezin, dikarin me bînin "asta mirovahîyê." Yekîtiya travmayên mezin a mirovahîyê, wek di damezrandina Neteweyên Yekbûyî de, wek îhtîmalek dimîne.

KOLAN HATIN GIRTIN?

Piştî Geziyê kolan hatin girtin? Di demek ku dewlet xwe parastiyê, ku terror û trauma kolan girtî, gelo hunermend û çalakvan dikarin pratîkên din pêşxin?

"Em ji kolanê hatin derxistin lê kolan girîng in. Zarokên ku li Geziyê mirin, trauma... Piştî Geziyê dînamîk guherîn."

Tevgera femînîst, hîn tevgera ku dikare biçe kolanê ye — di 8ê Adarê de 40 hezar jin dimeşin. Ev ne tiştek e ku bê biçûk dîtin; di demek ku gelek tevger ji kolanê vekişîne, tevgera jin li wir berdewam disekine. Kuştinên karkerên jin, bi zorî zewacên zaroktiyê, tundkariya cinsî — li hember van çalakiya kolanê hîn jî amûra herî bihêz e. Lê ji der ve ji kolanê jî qadên din hene — û ev qad, ne alternatîfa kolanê, temamkerê wê ne.

Mamosteyek zanîngehê, dersa xwe ji gel re vedike: yekîtîya taxan, sosyolojî, felsefe, mîmar, mîmarê hundirîn, plansazê bajêr bi hev re. Hîyerarşî tune, diyalog tê saz kirin. Şikandina qada rehetiyê — bi mirovên ku ji me biyanî ne pêvçûn jiyîn. Huner li vir rolek alternatîf hildigire: ber bi cihên ku axaftina siyasî ya rasterast nikare têkeve, bi şîrovekirina nederîjê têkeve. Belgefîlm, dîtbar, sembol — toreke daneyê ji kuştinên zarokan heta qeyrana iqlîmê.

Pirtûkxaneyên zindî: Keşfa ku "Yê Din" ku tu navlê kirî bi rastî kesek wek te ye. Şikandina ji ber bûyîna wisa dibe. Saz kirina ragihandinê li derveyê polarîzasyonê, çêkirina giştîbûnên dijber, bi rastî jiyandina hevbeşan. Torên biçûk — bi dukandar, bi esnafê re ragihandinê hişk girtin. Di beşa ku jê re bingeh tê gotin de ger em wê ragihandinê zindî bigirin, em şensê parastî kirine. Dema em di qadên xwe de dimînin em her dem ji hev re axaftin — em ji xwe mirovên ku me hev qanî kirine ne. Mijara sereke, pevçûna bi yê biyanî re ye. Şikandina qada rehetiyê, çêkirina ciyên bê hîyerarşî — vekirina dersa akademîsyen ji bo taxê, biringkirina atolyeya hunermendê bo kolanê. Qêla ku di van pevçûnan de çêdibe, dikare ji şikandinên mezin domdartir be.

BEDEN Û SEMBOL

Hunermendekî 1982 Stenbol e bûyî lê dema şeş mehî bû birin Erebiştana Siûdî, 12 sal li Cîdde jiyaye. Bavê wê endezyar, dayîka wê darayînas, malbata wê bêjenwer û femînîst — lê derve giraniya şerîatê ye. Di hatin û çûnên Stenbol-Cîddeyê de çawa nasnameya jinê diguhere bi çavên zarokî dîtî, li Londrayê perwerdeya hunerên xweş wergirtî, di demê 11ê Îlonê de tek xwendekara ji binyada Misilman a sinifa xwe bûye. Niha dovme, wêne, çapî, qil-kaxez, kaligrafî — her yek şêwazek îfadeyê. Bi sembolan dixebite: vulva, malzaroka, ronahî, jimar, sembolên jiyane — bê pir rasterast, bi niyetek çakirinê.

"Ez kesek im ku gelek sembolan bikar tîne. Ez wisa karên xwe şîfre dikim. Bi sembolan, jimarên mijûl im. Sembolên jiyane yên herî sade angê."

Kuştina zarokan, mijara bûka zarok, tecawiz û tundkariya cinsî — ev nûçeyên rûpela duyem nînin. Li Mêrdînê tecawiza komî ya 29 kesî, di kuştina Garipoğlu de doza ku bi 3 kelek zêr girtî — her yek dibe berhemek hunerî. Rêza "Terorîsta Pembe," projeya "Çeyiz" — komika 36 perçeyî ya tabakan, wek razandina çeyizê hatî pêşkêş kirin lê di hundirê wê de qatên tundkariya li dijî jinan hatine şîfre kirin.

Bi niyeta parastinê, parastina xwe, xurtkirinê hilberandin — huner li vir di navbera şahidî û şîfayê de cihek e. Çîrokên xebatkarên seksî, rûberûbûna bi zaroka keç, peykerê malzarokê — ev ne hilbijartinên estetîk in, şêwazên dîtbar kirina tundkariya nedîtbar in.

Têgihiştina mîmariya forensîk tê nîqaş kirin: hêza hunerê wek delîl li dadgehê. Karên destî yên xwecihiyên Standing Rockê, mîmariya forensîk — daneyên hunerî, dibe daneyên hiqûqî. Rêza Karadul/Night Bloomers, jiyane xebatkarên seksî yên nedîtbar dîtbar dike. Bankên tovê yên Vandana Shiva, cihereçengî — şerê di navbera tovê herêmî û patentên tovê de, bi mijara zayenda civakî re têkilî heye. Wek hev a di navbera patentkirina tovê û kontrolkirina bedena jinê de avahiyî ye, ne tesadufî.

ZAROKÊ MIN

1969 Stenbol e bûyî, zarokî li Bursayê derbas bûye, zarokê me'mûr — şahidê zû yê neheviyê û dînamîkên zayenda civakî. Heft sal di Robert Kolejê de mîvan, perwerdeya alternatîf li Hampshire Collegeê, ji Sosyolojiya Boğaziçi heta hunerên film û medya li Amerîkayê dirêj dibe — derhêner — sînemaya belgefilm wek amûra guherîna civakî dibîne. "Dîwar" li ser Dîwarê Berlînê, belgefilma sê-saetan a ÖSSê, û li ser veberhêneriyên navokî yê Tirkîyê "Nuklerê Alaturka" — Akkuyu, Sinop, projeyek berdewam. Belgefilma dirêj a li ser tecrubeyên dêûbavên ku zarokên LGBTÎ+ hene, tam vê şikandinê pêk tîne. Dema dêûbavên ku zarokên wan LGBT in li ber kameraya diaxivin, ji "yê din" derdikevin û dibin dêûbavên ku her kes dikare nas bike. Hêza belgefilmê ev e: di kêliya ku tu nas dikî, mesafe digire.

"Ger hûn niha hilberîn nakin, hûn ê kengê hilberîn bikin?"

Ev derhêner, di heman demê de şahidê zindî yê tepisandina ji aliyê sazî yê mijara tundkariya cinsî ye. Pênc sal mamostetî li Zanîngeha Bilgiyê kir, gihîşt serokatiya beşê — paşê destwerdana di tundkariya cinsî ya ku sê kurban tê de ne kir. Ji aliyê rektorî ve ji bo îstîfayê hat ferz kirin. Refleksa sazî eşkere ye: ne çareserkirina mijarê, tunekirina yê ku mijarê derdixe. Ev tecrube, halê herî berbiçav ê kişandina di navbera akademî-çalakvanî de ye: dema tu di mijarên rastîn de destwerdanê dikî, refleksa sazî te derdixe.

"Ez ji wek nimûne, di destpêka 20 saliyê xwe de mirovekî bûm ku diçû şer bi polîs re. Lê niha dema ez vegerim binêrim, di hundirê min de jî nîşanek pirsê, tirsek heye."

Du sal li Zanîngeha Sabancı, paşê ji 2007 ve li Boğaziçi — bi Klûba Lêkolînên Jin re bi hev re Komîsyona Pêşgîriya Tundkariya Cinsî saz kir. Lê ji bo vê jî gelek salên têkoşînê pêwîst e. Avahiyên sazî li hember guherîna berxwedanê nîşan didin; destkeftîyan tenê bi zextek îsrarmend û kolektîf pêkanîn. Zanîngeh, di heman demê de hem qada nefesgirtinê hem amûra zextê ne — ev nakokî, rastiya avahîyê ya jiyana akademîk a Tirkîyê ye.

Çalakvaniya LGBTÎ+ jî di rêwîtiyek wek hev re derbas bûye. Di sala 2001 de li Sosyolojiya Zanîngeha Stenbolê dest pê kir — tevgera anarşîst, tevgera femînîst, platforma li dijî şerê Iraqê, Lambda Stenbolê. Di sala 2005 de li Pride a Stenbolê 300-400 kes meşiyên, di salên paşê de gihîşt bi deh hezaran — û paşê hat qedexa kirin. Xeta şîretê hat saz kirin, 10 pirtûk hatin wergerandin, li ser têgihîştina heteroseksîzmê hat xebitîn. Heşt salên xebata civakî li Weqfa Pêşveçûna Çavkaniyên Mirov — ya ku li qadê tê fêr kirin, ji ya ku ji pirtûkan tê fêr kirin cuda ye. Derbasbûna ji çalakiya kolanê bo xebata teorîk, ne winda kirin, kûrbûn e. Lêkolînerê serbixwe bûyî, sendîkavanî, wergerî — her yek bi serê xwe şêwazek têkoşînê. Em divê hebûna xwe biparêzin ku em bikaribin têkoşîn bikin — parastina xwe, bi qasî berxwedanê girîng e.

"Min li her panela ku diçim notan digirt. Min derfeta gotarkirinê hebû."

Partiyên çepa klasîk wek "ham û biyanîker" hatibûn dîtin — qadên civaka sivil tîn tercîh kirin. Piştî Geziyê pêbawerîya çalakvaniyê zêde bûye lê di heman demê de trauma jî kûr bûye. Mijara nasnameyê derdikeve: ger li ser nasnameyê siyaset bê kirin, siyaset nabe — lê dema tu li hember êrîşê yî tu mecbûr î nasnameya xwe biparêzî. Hîssa "em ê di gerdûnê de bibin tozeke û biçin" karamsariyê çêdike — lê di vê karamsariyê de jî wateya parastina xwe û hewldana hebûnê wenda nabe. Xwe wek jin pênase nekirin lê bi nasnameyek "fêrkirî" rû bi rû mayî — patriyarka û heteroseksîzm bê guman dê werin hilweşandin. Demekê yê ku digotin cihan gewde ye, ji wan re digotin dîn — ev bawerî ne naîvîyek, kararîyek e ku ji tecrubeyê hatî kişandin. Ji nêrîna Zapatîstayan li ekolojî û axê, ji tîkiliya paramîlîtarîzm û neolîberalîzmê li Kolombiyayê, ji girêdana qeyrana ziwabûn-iqlîmê heta kokên dîrokî yê heteroseksîzmê girêdanên gerdûnî tîn çêkirin. Her girêdan, bîr tîne ku têkoşîn ne herêmi ye.

MAFÊ NIŞTECÎBÛNÊ Û XWEZAYA ZAROK

Ji Antalyayê heta Qirgîzistanê, Doliya Alakirê, Çiraliyê dirêj dibe rêwîtiyek: mafê niştecibûnê, mafekî bîngehî e. Em wek mirov hatin dinyayê — xwarin, vexwarin û niştecibûn, wek zindî mafên me yê bîngehî in. Em çi qas dikarin van biparêzin?

"Min hertim hewl da ku zaroka xwe nekarim şîfre nekim. Ez hertim bawerî bi vê yekê ye ku jixwe ji jidayikbûnê... xwezaya me bi rastî dizane em çi dixwazin û tiştê ku em pê aram û dilxweş dibin."

Pratîka jiyana ekolojîk li Doliya Alakirê, ji axê mal çêkirin, têkoşînên HES — ev têngiştinên razber nînin, tecrubeyên jiyî ne. Pênc sal li dibistana dewletê li Qirgîzistanê, perwerdeya ragihandinê, paşê biryara koçberîya doliyê li Antalyayê. Meşîna Anatoliyê ya Mezin — ji Antalyayê bo Enqereyê 40 rojan, dema bi zorgînî meşîn — îfadeya bedenî ya mafê niştecibûnê, xwedîderketina axê û avê ye. Jiyîn li Çîraliyê, dest pê kirina dibistana zaroka xwe — lêgerîna perwerdeya alternatîv niha mecbûriyek berbiçav e, ne nîqaşeke razber.

Perwerdeya zarokan, di vê çarçoveyê de ji nû ve tê fikirîn. Sîstema dibistanê, an perwerdeya alternatîv? Cihên jiyandê, di nav civakê de lê azad. Hêza zarokan a civakîbûnê di xwezayê de — derbas peyvan, hewldana fêmkirina rûyê erdê.

"Ango em behsa çî dikin? Ji bo cîhanê bi xwe tiştên ku ferzbûnên gelek mezin hene hene lê hemû nasname, zayend, sînor, welat, siyasetmedar — hemû dipefirin diçin."

Kişandina di navbera çalakiya kesane û tevgera civakî de li vir halê herî berbiçav digire: jiyaneke ku ji bo zarokê tê afirandin, di heman demê de çalakiyek siyasî ye. Sê mal hatine çêkirin li Alakirê — ji axê, bi destê, bi niyetekê. Ya duyem bi Can Aşık re — avakirina hevpar, jiyana hevpar. Pevçûna bi Vandana Shiva re, bankên tovê, mijara cihereçengî — ev pîvanên cuda yê mafê niştecibûnê, mafê bedenê, xwedîderketina axê ne. Pirsra ev zarok dê çî bibin, pirsra pêşerojê ye — nesila nû bi înternetê dibe ku zêdetir hişyar be, hişmendiya gerdûnî saz bike.

KARTÊ SOR Û BAJAR

Ji Kartalê Stenbolê derket û çû Lîseyê Anatoliyê, ji Marmarayê bo Mîmar Sînan, ji Spanyayê heta Beyrûtê dirêj dibe rêwîtiya hunermendekê — li ser veguherîna bajêr û têkiliya beden-mekan tê şikilandin. Tevlîbûna inîsiyatîfên hunerî yê wek Apartman Project, xebata bi koma Kartê Sor — jinên ku di qada hunerê de emek didin — pevçûna bi tezahurên zayenda civakî yê di dinya hunerê de.

"Atolyeya li Tarlaşa, wêneyên rexnegir li hember projeya Kartal a Zaha Hadid, pêşangeha 'Cihê Ku Agir Lê Diket' — 131 hunermend, 20emîn salvegera Weqfa Mafên Mirov. Bajar, beden û zayend nayên cuda kirin."

Di sala 1984 de li Kartalê Stenbolê hatî dinyayê, qezenc kirina Lîseyê Anatoliyê tecrubeyek mezin a civakîbûnê bûye — ferqa çîn, ferqa mekan, ferqa nasnameyê cara yekem bi awayek berbiçav hatî hîs kirin. Derbasbûna ji Wênesaziya Marmarayê bo Mîmar Sînan, Erasmusa Spanyayê, mastera huner-sêwirana ji Ali Artun û Înce Eviner li Yıldız Teknîkê. Di sala 2015 de mîvandariyên hunerî li Îtalya û Swêdê, paşê li Beyrûtê li Aşkal Alvan mastera ne-fermî — her gav, dîrketin ji navendê û tecrubeya hilberîna di çarçoveyên cuda de ye.

Tevahiya jiyandê li ser vê hişyariyê tê şikilandin. Huner, bi hêza şîrovekirina ne-rasterast giştîbûneke alternatîv çêdike — ber bi cihên ku axaftina siyasî ya rasterast nikare têkeve, têkeve. Pêşangeha "Cihê Ku Agir Lê Diket" — 131 hunermend, 20emîn salvegera Weqfa Mafên Mirov — hêza hilberîna kolektîv nîşan dide. Lê pirs hertim vekirî dimîne: Gelo huner dikare guherîneke rastîn çêbike, an tesellî ye? Ev pirs nayê bersivandin — lê bê bersivkirina wê ne sistbûn, vekiribûn e.

MIN AKADEMÎ HIŞT

Endezyariya jîngehê û peykersazî — di atolyeya Mehmet Ali Uysal de — modêla avê û hunerên performansê, ji doktoraya modêla baran-herikînê li Boğaziçi heta modêla sîstemî ya sîstemên ekolojîk, damezrandina kooperatîfan û belgefilmsazî — di heman kesê de hatine gel hev, çîroka derketina ji akademiya ye.

"Min akademî hişt. Hilberîn jixwe pir kêr dest pê kiribû. Min pê hesin ku xwendina min jî kêr dibû."

Koçberîya Enqereyê û xebata di kargeha pîşesazî ya Tincanê de — bi bedenê fêr bûyîna ku hilberîn çî ye. Vegera Stenbolê û hilbijartina avakirina kolektîfa li ser têkiliyên mal-cîran. Filmsazî — filma kurt, belgefilm — hunerên performansê, performansên "peyva gotî," xebatên bi Hazavuzu Kumpanyasê, hunerên dîtbar di kolektîfa oddvizê de, damezrandina Kooperatîfa Vexwarinê ya Boğaziçi, Tora Diasporaya Nû — hemû qadên ku li derveyê akademiya hatine dîtin, her yek bi mantiqê xwe dixebite. Akademî nikare qada rehetîyê bişikîne, li derve çalakvanî kirin ji hilberîna hundir re zindîtir e — ev kişandin, di gelek dengên civînê de eko dike.

Yek ku çar sal di Wezareta Jîngehê de xebitî, dibêje dema teoriya femînîst keşf kir, rehet bû. Salên di hapis de wek girtiyê siyasî, têkçûnîya wek jin bûyîna li çepê, tecrubeya bûrokratîk a li Wezareta Jîngehê — hemû dema bi nêrîna femînîst tên gel hev wateyê wergirin. Pirtûka "Hez kirin Cîhanê Îro jî ev e," kristalîzasyona vê nêrîne ye.

Projeya Bostana Şehvetê — şehvet, ne şewqet — ji bo jinên ku tundkariyê dijîn qadên ewle yên xwe-bes, daristanên bîranînê, pratîka çandina daran ji bo hevalên hatî kuştin in. Kuştina jinên trans ên wek Hande Kader, vê projeyê bi peldanêr dike. Halê berbiçav ê siyaseta arzûyê: li hember tundkariyê danîna lênihêrtin û bîranînê, li hember tunekirinê danîna mezin kirin.

Koma ekofemînîzmê ya di demê Geziyê hat damezrandin, vê girêdanê saz kir — ekolojî û femînîzm, du rûyên heman têkoşînê ne. Wek hev a avahîyî di navbera desthilatdariya li ser xwezayê û desthilatdariya li ser bedena jinê de, ne tesadufî, sîstemîk e. Kapîtalîzm, patriyarka û hilweşîna ekolojîk ji heman riyê tên xwarin — ev analîz, ne razberbûnek akademîk, zanyariya destên ku di Bostana Şehvetê de daran diçînin e. Daristanên bîranînê — her dara çandî ji bo hevalê hatî kuştin, hem şîn hem berxwedan, hem windakirin hem şînbûn.

LI CIHEK PIR-PÎVANÎ

Peyva dawî ya civînê, qebûlkirina pir-pîvaniyê ye.

"Em bi rastî li cihek multî-pîvanî ne. Û divê em hewl bidin pê bihesin ji her pîvanê. Ger her kes baş bi tişteke mijûl bibe, gelek çareserî tên hilberandin."

Bingeha karamsariyê heye: avakirina totalîtarîzmê, polarîzasyon, girtina kolanê, trauma. 12 Adar, 12 Îlon, Gezî — her yek qutbûnek, her yek birînek. Lê hêvî di xewê de nîn e. Îhtîmala yekîtiya travmayên mezin a mirovahîyê — qeyrana iqlîmê û şer dikarin me bînin "asta mirovahîyê," wek di damezrandina Neteweyên Yekbûyî de. Nesila nû bi înternetê hişyartir e. Patriyarka û heteroseksîzm bê guman dê werin hilweşandin — hîlanîna vê bawerîyê ne naîvîyek, şewazek berxwedanê ye.

"Bê guman dê ev bibe. Demekê yên ku digotin cîhan gewde ye, ji wan re digotin dîn. Ez dixwazim hêvî bikim ku bê guman ev dê bibe."

Dengên ku di vê civînê de hatin gel hev — zanyarê siyasî, çalakvanê LGBTÎ+, pratîsyenê jiyana ekolojîk, hunermenda femînîst, belgefilmsaz, sendîkavan — ji kêliyên siyasî yên Tirkîyê derbas bûne, ji 12ê Adarê heta Geziyê, ji Lambda Stenbolê heta Doliya Alakirê meşîna, bi totalîtarîzmê re rû bi rû bûne lê neteslim bûne. Pirs — huner, an kolan, an akademî, an kolektîf? — pirseke şaş e. Wek rîzomê, ji bin axê bi xwe ji xwe diçoxe, her yek dikare bibe rehekî navendî, heta ku biqete jî berdewam dike, toreke. Bê-dîsîplînî, ne kêmasî, şewazek hebûnê ye. Ekolojî, zayend, huner, rêxistinkirin — ev ne têkoşînên cuda ne, pîvanên cuda yên heman têkoşînê ne. Destê ku banka tovê saz dike û destê ku tundkariyê di komika tabakan de şîfre dike, çavê ku belgefilmê dikişîne û çavê ku ji axê mal çêdike — hemû niqteyên grêhê heman torê ne. Xebata di her yek ji van pîvanan de, di demên tarî de tişta herî watedar e ku dikare were kirin.